

Reisverslag uit Pakistan

Resi Damhuis

Martin van den Berg

Het hoofddoel van onze zomervakantie (half juli - half september 1977) was Pakistaans Kashmir, in het bijzonder de Gilgitvallei. Vanuit Kaboel (Afghanistan) vertrokken wij 's morgens 8 augustus om 7.45 uur met een onvervalste (= met zo min mogelijk comfort) Afghaanse postbus. Het eerste gedeelte van deze tocht voerde door de Kaboel-Gorge, een enorme kloof met droge bruine rotswanden, die zich enkele honderden meters aan weerszijden omhoog verheffen. De weg slingert zich langs een ondiepe rivier, waarboven de zon onbarmhartig fel schijnt. Plotseling strekt zich een enorm blauwgroen stuwmeer voor ons uit, doch ook hier geen spoor van plantengroei. De oevers van het meer blijven bruin, dor en droog. In de buurt van Jalalabad, de laatste plaats van betekenis voor de Pakistaanse grens, zien wij op de telefoondraden de eerste zwarte drongo's met hun sierlijke gepunte staarten. Rond het middaguur wordt de grens bereikt, waar de formaliteiten enige uren in beslag nemen. Rond de grenskantoren zitten mynah's (een soort tropische spreeuwen) de meest eigenaardige fluittonen te produceren, terwijl een vale gier enkele minuten tussen de rotsen blijft zweven.

Direct in Pakistan begint de Khyberpas, een enorm slingerende weg met haarspeldbochten en diepe ravijnen. Langs de weg staan leden van de Path-stam in groepjes te praten. Met hun oude geweren en semi-arabische kleding lijken zij vertegenwoordigers uit lang vervlogen tijden. Bij het verlaten van de pas is het landschap plotseling frisgroen, bijna onnatuurlijk na al het droge bruin uit de woestijnen van Afghanistan. Voordat wij die dag in Peshawar aankomen, worden behalve zwarte drongo's nog twee aasgieren en enkele groene bijeneters gezien. Een verkenning van de buitenwijken van Peshawar levert tientallen huiskraaien (een soort kauw met bruine kop) op, die krassend door de toppen van de bomen vliegen, waar zij grote groepen halsbandparkieten opjagen. In de tuinen en op de gazons zitten tientallen "red-vented" buulbuuls. Boven de gebouwen scheren voortdurend huisgierzwaluwen.

's Ochtends de 10e augustus volgt een langdradige treinrit van Peshawar naar Rawalpindi. Op deze langzame manier (de trein staat onderweg meer stil dan dat hij rijdt!) krijgen we wel de kans om heel wat soorten goed te bekijken. Op de draden langs de spoorlijnen zitten honderden kleine groene bijeneters, tientallen indische scharrelaars, bonte roodborstapuiten (*saxicola caprata*), zwarte drongo's en enkele vale drongo's. In de natte gedeelten fourageren indische ralreigers en een smyrna ijsvogel wordt opgemerkt wanneer hij vanuit een poeltje in een struik landt. Witoogbuizerden zitten vanaf hun uitkijkposten de traag door het landschap kruipende trein na te kijken.

De 11e augustus wordt doorgebracht in Rawalpindi, een onaangename vochtig hete stad met voor ons als enige aantrekkelijkheid de Alexander-parkieten (grote groene parkiet met een roodpaarse schoudervlek). Langs de oever van de rivier fourageren tientallen gewone en brahimny mynah's in de sporen van waterbuffels.

Op 12 augustus vliegen wij met een Fokker 27 naar de Gilgitvallei, gelegen in het Karakorumgebergte in de westelijke Himalaya. Het vliegtuig zelf schudt en trilt aan alle kanten wanneer het tussen de bergen van 7 à 8000 meter doorvliegt. Plotseling torent rechts van ons het indrukwekkende massief van de Nanga-Parbat (8120 meter) op. De top van deze berg blijft verscholen in de wolken, maar de loodrechte ijswanden van enkele duizenden meters bieden een schouwspel om nooit meer te vergeten.

Enigszins opgelucht landen wij na een uur vliegen in Gilgit. Hier zien wij behalve grote gele kwikstaarten ook citroenkwikstaarten langs de Gilgitrivier; verder isabelklauwieren, een oosterse bonte tapuit, turkestan mees (een boolmees met witte buik en iets langere staart) en veel hoppen. De 8 citroenkwikstaarten hebben een duidelijke zwarte kraag, waardoor zij gemakkelijk van 'geelkoppige' onderscorten van de gele kwikstaarten zijn te onderscheiden. Met een jeep gaan wij deze dag nog naar Kahran en zien langs een ijskoude bergbeek een kruine himalaya-waterspreeuw (geen witte bef).

De volgende twee dagen worden in Gilgit doorgebracht, waar overigens ook typische Europese soorten, zoals grauwe vliegenvanger en fitis voorkomen.

Op de 15e augustus gaan wij per jeep naar Naltar, een bergdorp op + 3500 meter hoogte. Een jeep is hier het enige vervoermiddel, gezien de toestand van de wegen. Onderweg zijn er veel oosterse bonte tapuiten, waarvan de meeste tot de vorm 'picata' behoren, alpenkauwen, een bruine waterspreeuw en een stuk of 3 "blue whistling thrushes" (groter dan een merel, met wit gespikkeld paarsblauw verenkleed). In Naltar zelf citroenkwikstaarten, er enkele Hodgons roodmussen. Vanuit Naltar voert de tocht naar een meertje, dat zo'n 15 km. verderop ligt. De weg gaat dwars door riviertjes en bossen en is soms nauwelijks terug te vinden. Door het grote hoogteverschil op één dag, hebben wij wat moeite met onze ademhaling. De bosjes rond het meer leveren ons heel wat nieuwe soorten op: een soort indische nachtegaal, een klein grijs himalaya-vliegenvangertje (klein met een kort staartje en ongestreepte borst), twee aziatische tortelduiven en enkele pallas-roodmussen.

Rond de berghut in Naltar zien we een aziatische vorm van de gekraagde roodstaart (0 zonder witte oogstreep) en 3 gestreepte lachlijsters (een soort timalie). Verder een vijftal alpenkraaien, witte en grote gele kwikstaarten, + 20 grijze gorzen en + 50 roodvoorhoofd kanaries. Op de stenen in de bergrivieren zitten waterroodstaarten met helderwitte koppen te zingen. Aan de alpenweiden grenzen naaldbomen met bomen van enkele tientallen meters hoogte, waar het 's morgens de 16e augustus krioelt van de zangvogels. Twee himalaya kuifmeessoorten (*Parus malanophilus* en *rubidiventris*) fourageren door het naalddhout, zoals hun Europese familieleden dit ook plegen te doen. Een veel voorkomende *phylloscopus* met een brede ver doorlopende oogstreep en duidelijke vleugelstreep wordt gede-termineerd als *Ph. magnirostris*, oftewel Large-billed willow warbler. Andere opwindende soorten zijn een roodstaart met een blauw voorhoofd en een juveniele himalaya-roodkeelnachtegaal. De volgende dag zijn we wederom in Gilgit, waar blijkt dat vrijwel alle wegen in het gebied niet toegankelijk zijn voor toeristen, i.v.m. werkzaamheden van de Chinezen aldaar. Besloten wordt om die dag nog uit Gilgit te vertrekken, terug naar Rawalpindi. Ook deze vliegtocht is weer een hele ervaring, met als slot-spectakel een landing op het linkerwiel. Dezelfde dag vanuit Rawalpindi nog naar Peshawar met een minibus, waarbij een leuke band ons in de gelegenheid stelt om de plaatselijke akkers af te zoeken naar vogels. Dit levert twee aziatische klauwiersoorten (*Lanius vittatus* en *schach*) op, honderden kleine gierzwaluwen, mynah's, witoogbuizerden, huiskraaien, kleine groene bijeneters en een Mahratta bonte specht.

Op de 18e augustus worden wat administratieve formaliteiten in Peshawar afgehandeld, hetgeen in de tuin van het Afghaanse consulaat een paar se honingzuiger (donkerpaarse rug en vleugels, gele buik en borst met wat paar se vlekken (ru)) en in de stad een nieuw mynah-soort, de oevermynah, oplevert.

Op vrijdag 19 augustus gaat de tocht de Swatvallei in, via Mingora naar Bahrain. Onderweg nog steeds zwarte drongo's, witoogbuizerden, een smyrna-ijsvogel, indische ralreiger, indische scharrelaars (bruine kop en borst, met blauwe kopkap) en bovendien een enorme boerenzwaluwtek. Rond de woeste berggrivier die door Bahrain stroomt, ontdekken we een ander soort waterroodstaart (geheel loodgrijs met rode staart), "blue whistling thrush" en Hume's braamsluiper (witte keel sterk afstekend tegen donkere kop).

Heel enthousiast beklimmen we 20 augustus een van de + 3000 meter hoge bergen aan de overkant van de rivier. Resultaat: witkopgorzen (Emberiza stewartii), roodborsttapuiten, een kleine vorkstaart (een ekster in pocketformaat), een twintigtal roodstuitzwaluwen, een paartje blauwe rotslijsters en een lachlijstersoort.

De 21e is onze laatste vogeldag in de Swatvallei en die wordt benut om langs de rivier het dal nog iets verder in te lopen. Nieuw zijn de gekuifde buulbuuls (duidelijke kuif) en de bruine boszanger (Phylloscopus fuscatus; donkerbruine bovendelen, staart en kop, oogstreep isabelkleurig/wit, onderdelen witachtig, poten donkerbruin).

Maandag gaan we per minibus naar Peshawar, met onderweg 3 exemplaren "wire-tailed"-zwaluwen (duidelijk witte keel, borst en buik), zwarte en vale drongo's, mynah's en indische scharrelaars. Dinsdagmorgen, 23 augustus 1977 verlaten we per Pakistaanse postbus dit land, waarvan het noordelijk berggebied ongetwijfeld nog veel vogelsoorten voor ons verborgen heeft gehouden voor een volgend bezoek.

Adres: van Reigersbergenstraat 71-3, Amsterdam.

RD/MvdB/MS

Mensen gezocht om moerasandijvie uit slikgebied bij Halfweg te halen

Ingestuurde oproep van mevrouw E. Visser

Het slikgebied bij Halfweg is aan het dichtgroeien. Om dit te voorkomen, zou de moerasandijvie eruit gehaald moeten worden. Het meest eenvoudig kan dit gebeuren bij vorst: men snijdt de andijvie vlak boven het ijs af. Bij dooi wordt de waterstand hoger, zodat de resten vanzelf afsterven. Wanneer er deze winter géén vorstperiode komt, moet de moerasandijvie uit de bodem getrokken worden.

Een klein aantal mensen heeft al hulp toegezegd. Er zijn echter méér mensen nodig. Diegenen die ook willen helpen kunnen zich opgeven bij:

Mw. E. Visser
Aert van Nesstraat 1'
Amsterdam.
Tel. 82 89 71.

EV/MS